

DEN »NYE« ANTISEMITISME, OG HVAD VI STILLER OP MED DEN

Hvordan håndterer man antisemitismen i dag? Hvordan defineres den, og er kritik af Israel pr. definition antisemitisk? Uffe Gjerdiny, og Niels-Peter Lund Jacobsen belyser problematikkerne

Uffe Gjerdiny,

cand. theol. Medlem af Mellemøst-netværket. Med i bestyrelsen for Betlehems Venner

Niels-Peter Lund Jacobsen,

sognepræst. Med i bestyrelsen for Betlehems Venner

Kampen mod antisemitismen har fået fornyet opmærksomhed. Det kan der være gode grunde til. Antisemitisme må til enhver tid fordømmes ligesom alle andre former for racisme og diskrimination.

Men kampen mod antisemitisme kompliseres af, at der mangler en klar og anerkendt definition. Desuden er der opstået et fænomen, der kaldes »den nye antisemitisme«. Hvad er det, og hvordan skal vi forholde os til det?

Fordi der ikke findes en internationalt anerkendt definition på antisemitisme, har mange – inklusive den danske regering – valgt at følge den definition, som IHRA (International Holocaust Remembrance Alliance) formulerede i 2016 i et forsøg på at dæmme op for en bølge af antisemitiske angreb i Europa. Definitionen lød: »Antisemitisme er en bestemt opfattelse af jøder, der kan udtrykkes som had mod jøder. Retoriske og fysiske former for antisemitisme rettes mod jødiske og ikke-jødiske enkeltpersoner og/eller

deres ejendom samt institutioner og religiøse samlingssteder, der tilhører jødiske samfund«.

Denne definition er i sig selv ikke videre problematisk, selvom den er ret bred og svær at gøre operationel i kampen mod antisemitisme. Problemet ligger i tolkningen. I den vejledning, der følger med, handler syv ud af 11 eksempler om kritik af staten Israel.

Den svage og skæve definition

I et forsøg på at rette op på den svage og skæve definition samledes i 2020 i Jerusalem en gruppe akademiske eksperter inden for antisemitismestudier og beslægtede fagområder. I marts 2021 udkom så *Jerusalem Deklarationen om Antisemitisme* underskrevet af mere end 200 prominente, internationale akademikere inden for feltet. De har forskellige politiske synspunkter og har altså ikke noget ønske om at fremme én bestemt politisk dagsorden. Målet for deklARATIONEN er ene og alene at skabe en klarere vejledning til identifikation og bekæmpelse af antisemitisme og samtidig sikre et rum for en åben debat om det ømtålelige spørgsmål om fremtiden for Israel og Palæstina. Selve definitionen i Jerusalem-deklARATIONEN er ganske kort og enkel: »Antisemitisme er diskrimination, fordomme, fjendtlighed eller vold mod jøder som jøder (eller jødiske institutioner som jødiske)«.

I 15 retningslinjer peger den nye deklARATIONEN på, hvad antisemitisme er – og ikke er. For eksempel siger den udtrykkeligt, at det ikke

»Eva Illouz understreger vigtigheden af at se kampen mod antisemitisme som spydspids i kampen mod racisme i det hele taget«

er antisemitisk »at kritisere eller være imod zionisme som en form for nationalisme ... Det er ikke antisemitisk at støtte ordninger, der giver fuldstændig ligestilling til alle indbyggere 'mellem floden og havet'«.

Jerusalem-deklarationen slår også fast, at det ikke er antisemitisme »at fremsætte evidensbaseret kritik af Israel som stat, herunder statens institutioner og grundlæggende principper. Dette omfatter landets politikker og praksis, både indenrigs og udenrigs, for eksempel den måde hvorpå Israel agerer på Vestbredden og i Gaza, den rolle Israel spiller i regionen, og enhver anden måde hvorpå Israel som stat påvirker begivenheder i verden. Det er ikke antisemitisk at påpege systematisk racediskrimination. Overordnet set gælder de samme normer i debatten om Israel og Palæstina, som gælder for andre stater og andre konflikter om national selvbestemmelse. Derfor er det omstridt, men ikke i sig selv antisemitisk, at sammenligne Israel med andre historiske tilfælde, herunder bosætterkolonialisme og apartheid«.

Heller ikke BDS-bevægelsen kan kaldes antisemitisk. Deklarationen slår fast at, »boykot, frasalg og sanktioner er almindeligt anvendte ikke-voldelige politiske protestformer

mod stater. I Israels tilfælde er de ikke i sig selv antisemitiske«.

Deklarationen er en vigtig præcisering, blandt andet fordi staten Israel i høj grad misbruger begrebet antisemitisme i et forsøg på at lukke munden på personer og institutioner, der er kritiske over for Israels politik, især i de besatte palæstinensiske områder.

Hævet over politik

Vigtigheden af at holde kampen mod antisemitisme hævet over politik understreges af Eva Illouz, sociolog ved Jerusalems Universitet og medforfatter af deklARATIONEN. I en artikel i den israelske avis Ha'aretz den 15. april 2021 påpeger hun, hvordan den israelske regering har misbragt begrebet antisemitisme. Eva Illouz understreger vigtigheden af at se kampen mod antisemitisme som spydspids i kampen mod racisme i det hele taget, idet had mod jøder er en af de ældste og mest destruktive former for gruppehad. Men begrebet må ikke misbruges. Det gælder således om at skelne klart mellem på den ene side en legitim meningsudveksling om israelske politikker og på den anden side urimelige og uberettigede beskyldninger mod jøder. »Kampen for retfærdighed – mod antisemitisme, sexismen, »

racisme – begynder med kampen for de rette ord», siger Eva Illouz.

Ifølge dr. Yair Wallach, en anden af forfatterne til den nye deklaration, frygtede man tidligere, at hvis en synagoge blev vandaliseret på grund af Israel-Palæstina-konflikten, ville dette ikke blive registreret som en hadforbrydelse, hvilket det naturligvis burde. Men, som han siger, så har tiderne og den politiske virkelighed ændret sig: »Denne definition [IHRA's] blev til i lyset af tostatsløsningen. I 2021 er situationen anderledes: 90 procent af alle palæstinensere på Vestbredden har levet hele deres liv under israelsk herredømme, og udsigten til en [palæstinensisk] statsdannelse er dystert. Hvis palæstinensere kræver lige rettigheder i en enhedsstat, så er det uacceptabelt at afveje dette med en påstand om, at det er antisemitisme».

» Det er vigtigt, at vi gør den nye Jerusalem-deklarations seriøse og kritisk-akademiske tilgang til antisemitismen gældende her i Danmark og blandt vores egne politikere

Og situationen er blot blevet værre siden 2020. Vi har set sortlistning af israelske NGO'er, akademikere, kunstnere, journalister og almindelige borgere, der har modsat sig, at Israel fortsætter besættelsen og fratager palæstinenserne deres grundlæggende menneskerettigheder. Kritikere af Israel stemples som antizionistiske, hvor »antizionisme« betragtes som en underkategori under 'antisemitisme'. Et af ofre for denne tendens er den israelske menneskerettighedsorganisation B'Tselem, der har beskrevet adskillelsen imellem den jødiske og den palæstinensiske befolkning i de besatte områder som apartheid.

Staten Israel har i stigende grad udnyttet begrebet (den nye) antisemitisme overfor enhver kritik af dens handlinger. Den afdøde israelske minister Shulamit Aloni er citeret for i 2002 at sige »'Anti-Semitic?' – It is a trick. We always use it to stifle legitimate criticism of Israel«. Problemet med konceptet »ny antisemitisme« er, at Israel gøres til »joden blandt nationer«. Hvor den »gamle antisemitisme«

mest var rettet mod jødiske individer, så er den nu omformet til had mod Israel som *en repræsentation af jøderne*.

Prominente menneskerettighedsorganisationer, kritiske politikere og opinionsdannere er derfor over en kam blevet beskyldt for at være antisemitter i et forsøg på at lukke munden på dem. Det gælder FNs særlige rapporteur for Palæstina, Francesca Albanese, det gælder israelske historikere som Ilan Pappé og mange andre.

Men også jøder globalt er i stigende grad splittet i spørgsmålet om, hvordan antisemitismen skal defineres. Jonathan Shamir skrev i den israelske avis Ha'aretz den 18. april 2021 om, hvordan den israelsk-palæstinensiske konflikt og dens forhold til antisemitisme i stigende grad deler den globale jødedom. Grupper som *Jewish Voice for Peace* i USA har helt forkastet IHRA's definition. Det samme gælder den danske gruppe *Jøder for en retfærdig fred*. Den jødiske kunstner Boaz Barkan skrev i et læserbrev i Information den 23. februar 2025: »Uden antisemitismen ville zionismen miste sin relevans og nødvendighed. Derfor er zionistiske jøder tvunget til konstant at fokusere på antisemitisme for at bevare deres ideologiske grundlag».

Med Jerusalem-deklarationen er der opnået en mere balanceret fremstilling. Desværre er der ikke mange, der kender til Jerusalem-deklarationen. Hverken den danske regering eller EU er indstillet på at bruge den i stedet for IHRAs definition. Men det er vigtigt, at vi gør den nye Jerusalem-deklarations seriøse og kritisk-akademiske tilgang til antisemitismen gældende her i Danmark og blandt vores egne politikere, så vi undgår politisk misbrug af begrebet antisemitisme.

Israels optræden i Mellemøsten har ført til anklager om krigsforbrydelser og folkedrab ved de internationale domstolanser ICC og ICJ. Situationen har naturligvis også affødt en stor bitterhed i befolkningsgrupper, som direkte eller indirekte er ramt af volden. Denne reaktion kan indeholde elementer af antisemitisme, men har primært med Israels ageren at gøre. Her er det vigtigt at skelne tydeligt. Hvis vi forveksler kritik af Israel med antisemitisme, ender vi med at stå i vejen for den vigtige sag: At bekæmpe den ægte antisemitisme og alle andre former for racisme og diskrimination. ❧